

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. LIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

oretur. Permittendum erit aliquando iuuenibus, sequi impetum animi. tunc autem A hoc ex impetu facient, cum silentium sibi imperare non poterunt. Talis laudatio aliquid exhortationis affert ipsis audientibus, & animos adolescentium exstimulat. Ad rem commoucantur, non ad verba composita. alioqui nocet illis eloquentia, si non rerum cupiditatem facit, sed sui. Differam hoc in presenti. desiderat enim propriam & longam executionem, quemadmodum populo disserendum, quid sibi apud populum permittendum sit, quid populo apud se. Damnum quidem fecisse philosophiam, non erit dubium, postquam ¹¹ prostituta est: sed potest ¹² in penetralibus suis ostendi, si modo non ¹³ institorem, sed antistitem nacta est.

EPIST. LIII.

NAVIGATIONEM suam describit, & iactationem in mari. Per occasionem, in vita nos B iactari, sed vitia sua paucos scire, aut fateri. Philosophia docebit, excitabit: demus nos, patres Deo faciet.

QVID non potest mihi persuaderi, cui persuasum est ut nauigarem? Solui mari languido. erat sine dubio caelum graue sordidis nubibus, quae ferè aut in aquam, aut in ventum resoluuntur: sed putavi tam pauca millia à ¹ Parthenope tuâ usque Puteolos surripi posse, quamuis dubio & impendente caelo. Itaque quò celerius euaderem, protinus per altum ² ad Nesida direxi, ³ praecisurus omnes sinus. Cum iam eò processissem, ut meâ nihil interesset, utrum irem, an redirem: primum ⁴ aequalitas illa, quae ⁵ me corruerat, perit. nondum erat tempestas, sed iam inclinatio maris, ac subinde crebrior fluctus. Cæpi gubernatorem rogare, ut me in aliquo littore exponeret. Aiebat ille, aspera esse & importuosa, nec quidquam se æquè in tempestate timere, quam terram. Peius autem vexabar, quàm ut periculum mihi succurreret. Nausea enim me, segnis hæc & ⁶ sine exitu, torquebat: quae bilem mouet, nec effundit. Institi itaque gubernatori, & illum vellet nollet coegi ut peteret littus. Cuius ut viciniam attingimus, non exspecto ut quidquam ex præceptis Virgilij fiat, *Obuertant pelago proras*, — aut anchora de prorâ iaciatur: sed memor ⁷ artificij mei veteris, mitto me in mare, quomodo ⁸ psychrolutam decet, ⁹ gausapatus. Quæ putas me passum, dum ¹⁰ per aspera erepo, dum viam quæro, dum facio? Intellexi, non immeritò nautis terram timeri. Incredibilia sunt, quæ tulerim: cum ¹¹ me ferre non possem. Illud scito, Vlixem non fuisse tam ¹² irato

11. PROSTITUTA EST.] *In publicam sic producta. cum omnibus locis, vis, foris, philosophi differant.*

12. IN PENETRALIBVS.] *Scholis, aut & demibus.*

13. INSTITOREM.] *Qui vanalem eam habet.*

EPIST. LIII. I. PARTHENOPE TUA.] *Dicas ergo illinc oriundum Luciliam.*

2. AD NESIDA.] *Qua insula est Campanie à Plinio adscripta, inter Pausilypum & Puteolos. Meminit Cicero ad Atticum, Statius, aliij.*

3. PRÆCISVRVS.] *Compendium nauigandi facturus, & rectè à Puteolos petiturus, curuaturâ omnium sinuum omisâ. Itaque procul à terrâ, magis alto me commisi.*

4. ÆQUALITAS ILLA.] *Dubij celi, neutro ad huc inclinati.*

5. ME CORRUERAT.] *Induxerat nauigare. deiecerat de veteri proposito: quod commune mihi cum M. Catone erat, Mari non ire, quò terrâ possem.*

6. SINE EXITU.] *Quam vomitus non releuaret.*

7. ARTIFICII MEI VETERIS.] *Ita epist. LXXXIII. Ille tantus Psychrolutes, qui Kalendis Ianuariis in Euripum saltabam. Ibi vide.*

8. PSYCHROLUTAM DE CET.] *Lauatorem D in frigidâ.*

9. GAUSAPATUS.] *Qui in gymnasijs exercebantur, itemq; balneis, q; serè lodiculâ, aut gausapinâ leuiter obuoluti erant, & circa verendas maxime partes. Sic Petronij Trimalchio, post balneum lectica imponitur, coccinèa gausapâ inuolutus. Sic Augustus, Suetonij cap. LXXXIII. deambulabat segestrio vel lodiculâ inuolutus. Gausapa autem hic ad manum, quia & nauis eorum vsus.*

10. PER ASPERA EREPO.] *Scripti, cripor: & potest ad seruos nautasq; referri, qui senem adiutabant, & exportabant.*

11. ME FERRE NON POSSEM.] *Refer quò iam dixi, dum exportatur: vel ad nauseam, causam huius incommodi. quàm si ferre potuisset, hæc vitabat.*

12. IRATO

A¹⁰ irato mari natum, ut ubique naufragia faceret. naufeator erat. at ego quocumque nauigare debuero, ¹¹ vicesimo anno perueniam. Ut primum stomachum (¹⁴ scis non cum mari nauream effugere) collegi, ut corpus ¹⁵ vnctione recreauit, occupi mecum cogitare, quanta nos vitiorum nostrorum sequeretur obliuio, etiam corporalium, quæ subinde admonent sui, nedum illorum quæ eò magis latent, quò maiora sunt. Leuis aliquem motiuncula decipit: sed cum creuerit, & vera febris exarserit, etiam duro & ¹⁶ perpessio ¹⁷ confessionem accepit. Pedes dolent, articuli punctiunculas sentiunt: ¹⁸ adhuc dissimulamus, & aut talum extorsisse nos dicimus, aut in exercitatione aliquà laborasse. Dubio & incipiente morbo, queritur nomen: qui ¹⁹ talaria cepit intendere, ²⁰ & utroque pedes dextros fecit, necesse est podagram fateri. Contra euenit in iis morbis, quibus afficiuntur animi: quò quis peius se habet, minus sentit. Non est quod mireris, Lucili carissime. Nam qui leuiter dormit, & species secundum quietem capit, aliquando dormire se dormiens cogitat: grauis somnus etiam somnia extinguit, animumque alius mergit, quam ut vi illo intellectu finat. Quare vitia sua nemo confitetur: quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis indicium est. Expergiscamur ergo, ut errores nostros coarguere possimus. sola autem nos philosophia excitabit, sola somnum excutiet grauem. Illi te totum dedica: dignus illa es, illa te digna est. ite in complexum alter alterius: omnibus aliis rebus te nega, fortiter, aperte. Non est quòd precariò philosopheris. Si ager esses, curam intermississes rei familiaris, & forensia tibi negotia excidissent: nec quemquam tanti putares, cui ²¹ aduocatus in causam descenderes: toto animo id ageres, ut quam primum morbo liberareris. Quid ergo? non & nunc idem facies? Omnia impedimenta dimitte, & vaca bonæ mentis. nemo ad illam peruenit occupatus. Exercet philosophia regnum suum: dat tempus, non accipit. ²² Non est res subsiciua: ordinaria est, domina est: adest, & iubet. Alexander ²³ cuidam ciuitati, partem agrorum, & dimidium rerum omnium, promittenti: *Eo*, inquit,

C¹² IRATO MARI.] *Bene. ubique habuit Neptunum in sensum, inter omnes Deos. Quid ita? Homeri figmentum commodum, quia Prudentia omnibus fere, excepto mari, moderatur aut imperat. Illic Phisfes impar.*

13. VICESIMO ANNO.] *Tanto ergo infelicior, nam ille non nisi Decennium iactatus.*

14. SCIS NON CVM MARI.] *Crutero adsentior, delendam negationem: aut quod malum, mutandam: scis enim cum mari. Res ita habet. mari relicto, illa deserit.*

15. VNCTIONE RECREAUI.] *In sole.*

16. PERPESITIO.] *παθησις, πολυτλήμων. Epist. c. i. v. Socratem perpessitum senem, per omnia aspera iactatum.*

D¹⁷ CONFESIONEM ACCEPIT.] *Libri plerique, excipit: nullus, extorquet: quod licenter Muretus ingesserat. Legam cum Agricola, exprimit: aut potius in prioribus additã litterulã, etiam à duro & perp. confessionem accipit. Ludit in uoculis Decipit, quod praxinit, & Accipit.*

18. ADHVC DISSIMVLAMVS.] *Vera sunt, & in amicis quibusdam uidi. Lucianus eadẽ in Ocypode: Απας δ̄ αυτον βουκολει ἰσοδοσιων, ὡς ἐσοσεικως, ἢ περσεας τιν̄ βῆσαν, ἄγει φίλοις, μὴ φρεσας τιν̄ αἰριας. Nam quisque sese pascit his mendaciis, Quasi alibi laesus aut curuatus sit gradus: Et sic amicis dicitans, causam premit.*

19. TALARIA COEPIT INTENDERE.] *Tu moribus augere, quos sollemniter podagra gignit. Talaria autem, partes circa talos.*

20. ET VTROQUE PEDES.] *In lectione perplexitas, non in sensu. Nam iste quidem est: At simul uterque iam pes intumuit, abeunt mendacia, & podagram fatemur esse. Lucianus hoc ipsum:*

Ἐσῶν δὲ καὶ τῶν ἐπιεργῶν ἀλγιστῆς πῶδα, Στενῶν δ' αὐτῶν, ἐν δὲ σοι φράσαι δέλω, Τοῦτ' ἐστ' αὐτῶν, καὶ δέλω, καὶ ἰν̄ δέλω: Vbi verò & alterum dolebis iam pedem, Flens ingemiscis. at ego hoc unum dixero, Hoc illud est, hoc podagra, nolis an velis.

Sensus igitur liquet, de utroque pede: sed quomodo uterque pes dexter fit? Quidam libri, dextros: & quidam transpositis uerbis, utrosque pedes fecit dextros. Equidem nihil extrico, nisi placet distinetas male uoces, & concinnari: utrosque pedes dextorferit: uel, detorferit.

21. ADVOCATVS IN CAUSSAM.] *Libri scripti, aduocatus in remissione descenderes. Quid? in remissione ubi? imò tunc possit. Legam, aduocatus in rem ipsa descenderes. Aduocati uel absentes scripto aderant, uel in ipsa re presentes. Hoc, inquit, istud ager non feceris.*

22. NON EST RES SVBSICIVA.] *Non in secundis curis habenda: est res ordinaria, prima & sollemniter facienda. Sicut Ordinarius Consul, opponitur ac preponitur secundo illi, & Suffecto.*

23. CUIDAM CIVITATI.] *Ipsi Dario hoc responsum lego, in Curtij libro iv. Qui cum obtulisset Lydiam, Ioniam, Æolidem: respondit, Se cum transiret mare, nõ tanti belli exiguam hanc mercedem, sed Persepolim caput regni, ultimisque Orientis oram imperio destinasse.*

inquit, proposito veni in *Asiam*, non ut id acciperem quod dedideris, sed ut id haberetis, quod reliquissim. Idem philosophia rebus omnibus: Non sum id tempus acceptura, quod vobis superfluit: sed id habebitis, ²⁴ quod ipsa erogauero. Totam huc conuertere mentem, huic affide, hanc cole: ingens intervallum inter te & ceteros fiat. Omnes mortales multo antecedes, non multo te diu antecedent. ²⁵ Quid inter te & illos interfuturum sit, quæris? diutius erunt. At mehercule magni artificis est, clausisse totum in exiguo. Tantum sapienti sua, quantum Deo omnis ætas patet. Est aliquid, quo sapiens antecedit Deum. ille ²⁶ naturæ beneficio, non suo sapiens est: ecce res magna, habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei. Incredibilis vis philosophiæ est, ad omnem fortuitam vim retundendam. Nullum telum in corpore eius fedet: munita est solidaque, quædam defatigat, & velut leuia tela laxo ²⁷ sinu eludit, quædam discutit, & in eum usque qui miserat respuit.

EPIST. LIV.

SUSPIRIO se laborasse: atque ita de morte cogitasse. Non emendam, quia idem post eam, quod antequam eramus, erit. Preparemur.

LONGVM mihi ¹ commeatum dederat mala valetudo: repente me inuasit. Quo genere? inquis, prorsus merito interrogas: adeo nullum mihi ignotum est. Vni tamen morbo quasi assignatus sum: quem quare? Græco nomine appellem, nescio. satis enim aptè dici suspirium potest. Breuis autem valde, & procelle similis, impetus est: intra horam ferè definit. Quis enim diu expirat? Omnia corporis aut incommoda, aut pericula, per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. Quid ni? aliud enim quidquid est, ægotare est: hoc, est animam agere. Itaque medici, hanc meditationem mortis vocant. ² Facit aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est. Hilarem me putas hæc tibi scribere, quia effugi? si hoc sine, quasi bonâ valetudine delector: tam ridiculè facio, quàm ille, quisquis se vicisse putat, cum vadimonium distulit. Ego verò & in ipsâ suffocatione non desij cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Quid hoc est? inquam, tam sæpe mors experitur me? faciat, at ego illam diu expertus sum. Quando, inquis? antequam nascerer. Mors est, non esse id quod antè fuit, sed quale sit, iam scio: ⁴ hoc erit post me, quod ante me fuit. Si quid in hac re tormenti est, necesse est, & fuisse antequam prodiremus in lucem: atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo non stultissimum dicas, si quis existimet lucernæ peius esse cum extincta est, quàm antequam accenderetur? nos quoque & accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. Vtrinque verò alta securitas est. In hoc enim, mi Lucili, nisi fallor, erramus, quòd mortè iudicamus sequi: cum illa & præcesserit, & secutura sit. Quidquid ante

24. QVOD IPSA EROGAVERO.] *Erasmi editio*, quod ipsa redegero, erogauero. *Quidam scripti*, quod ipsa re egero, id est erogauero. *Non displiceat*, quod ipsa reiecero. *reliquis deletis.*

25. QUID INTER TE ET ILLOS.] *Tales vaniloquentias Stoicorum notamus, & verè notamus, Manuduct. III. Dissert. XIV.*

26. NATURÆ BENEFICIO, NON SVO.] *A se sapiens, in ab industria.*

27. SINU ELVDIT.] *De lenibus telis pronerbiale fuit, Veste repellit. Catullus:*

Quare nos tela ista tua euitamus amictu,
At fixus nostris tu dabis supplicium.

EPIST. LIV. I. COMMEATVM DEDERAT.] *Olim sic emendati, cum libri, comitatum. Dicitur, in-*

quit, dimiserat me morbus, repente est adortus & retraxit. Est sumptum à re militari, in quâ commeatus datur militi, id est venia commeandi, privata rei, aut valetudinis causâ. *Noſter de Ira I. cap. XVI. Duci iussit eum, qui ex commeatu sine commilitone redierat.*

2. GRÆCO NOMINE.] *Vtrum R. S. p. an Op. vovovav vult dici an? Nam plus aliquid quàm Asthma, sine spirandi difficultas, in hoc impetu est: & minus quàm Orthopnea, in breuitate. Vide apud veterem amicum nostrum, doctissimum Mercurialem, Variar. VI. cap. XVI.*

3. FACIT ENIM.] *Malim, faciet.*

4. HOC ERIT POST ME.] *Aliquoties hæc sententia in Seneca, quasi mors omnia tollat. Quo autem sensu, vide me Physiol. III. Diss. XI.*